

Vergaderjaar 2014–2015

23 432

De situatie in het Midden-Oosten

Nr. 400

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 19 mei 2015

Graag bied ik u hierbij de reactie aan op het verzoek tijdens de Regeling van Werkzaamheden van de Tweede Kamer van 24 maart 2015 (Handelingen II 2014/15, nr. 66, item 8) alsmede op het verzoek van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken van 12 maart 2015 inzake een vermeend voorstel voor een langjarig bestand tussen Israël en Hamas in ruil voor opheffing van de Israëlische blokkade van Gaza en berichten over de sloop van door de EU gefinancierde woningen.

Uitspraken Netanyahu

De afgelopen maanden stonden in het teken van de Israëlische parlementsverkiezingen op 17 maart 2015 en de verkiezingscampagne in aanloop daar naar toe. Premier Netanyahu deed tijdens de verkiezingscampagne een aantal omstreden uitspraken, onder meer de belofte om door te gaan met de bouw van nederzettingen in Jeruzalem en over de hoge opkomst van Arabische kiezers. In reactie op de vraag of er geen Palestijnse staat zou komen gedurende zijn termijn, antwoordde Netanyahu bevestigend, daarbij verwijzend naar de dreiging van de radicale islam. In interviews met Amerikaanse media daags na de verkiezingen nuanceerde Netanyahu zijn eerdere uitspraken. Zo benadrukte Netanyahu dat hij premier is van alle Israëlische burgers, van zowel Joden als Arabieren. Tevens stelde hij ten aanzien van zijn uitlatingen over de Palestijnse staat dat hij wel degelijk voorstander is van een duurzame en vreedzame twee-statenoplossing. In zijn optiek zouden de omstandigheden daar echter niet rijp voor zijn. Daarbij verwees Netanyahu specifiek naar de ontwikkelingen in de regio, die tot een toename van de militante Islam heeft geleid in gebieden waar het gezag is weggevallen, en naar de weigering van het Palestijnse leiderschap om Israël te erkennen als Joodse staat en diens «pact» met Hamas.

Het kabinet keurt de eerdere uitspraken van Netanyahu af. Het kabinet verwelkomt de daaropvolgende steunbetuiging van Netanyahu aan de twee-statenoplossing, maar onderschrijft niet een zienswijze die ervan

uitgaat dat een oplossing van het Israëliisch-Palestijnse conflict niet mogelijk is in het licht van de huidige omstandigheden in de regio en geeft de urgentie aan van onderhandelingen. Een oplossing zou juist een positieve impact kunnen hebben op de regio, waarbij een gezamenlijke strijd tegen extremisme van belang is.

Het kabinet verwacht van de nieuwe Israëliische regering dat zij de twee-statenoplossing onderschrijft en daar actief naar zal streven in woord en daad. Het is van belang het vertrouwen tussen partijen te vergroten. Het kabinet zal de nieuwe Israëliische regering beoordelen op zijn daden.

Gaza – Palestijnse verzoening

Zoals beschreven in de recente brieven aan Uw Kamer (d.d. 20 februari jl. Kamerstuk 23 432, nr. 398 en d.d. 25 maart jl. Aanhangsel Handelingen II 2014/15, nr. 1725) blijft de situatie in Gaza onverminderd fragiel. De wederopbouw verloopt traag, de consensusregering krijgt geen voet aan de grond en de PA is terughoudend met de daadwerkelijke terugkeer. De intra Palestijnse verzoening lijkt vast te lopen. Fatah en Hamas trekken hun steun aan de consensusregering weliswaar niet in, maar voeren ondertussen een machtsstrijd uit, mede om de gunst van de Palestijnse burger. Daarnaast bestaat binnen beide partijen aanzienlijke oppositie tegen verzoening.

Een deel van Hamas en andere gewapende groepen in Gaza houden vast aan de gewapende strijd en onderling geweld tussen Hamas en Fatah in Gaza maakt terugkeer risicovol. De uitkomst van de recente oorlog, het internationale isolement en de financiële crisis waar Hamas zich nog altijd in bevindt, stimuleren Hamas om te kijken welke opties mogelijk zijn. Een deel poogt een oplossing te vinden via verzoening, terwijl een ander deel actief steun zoekt in het buitenland (Iran, maar ook Saoedi-Arabië) om de eigen macht te behouden. Ondertussen versterkt Hamas zijn eigen positie in Gaza, onder meer door nieuwe belastingheffing. De militaire tak probeert zich opnieuw te bewapenen en tunnels te herstellen.

De media berichten over voorstellen over een langjarig bestand en diverse initiatieven die worden ontplooid om de situatie in Gaza te verbeteren. Zo bemiddelt Zwitserland met instemming van Fatah en Hamas over de verzoening en integratie van ambtenaren. Zwitserland heeft hiervoor een Routekaart opgesteld, waarmee Fatah en Hamas tot een oplossing zouden kunnen komen voor het vraagstuk van de integratie van de ambtenaren. Vooral nog lijken beide partijen een afwachtende houding aan te nemen.

Daarnaast presenteerde Kwartet-gezant Blair tijdens zijn bezoek aan Gaza in februari jl. een plan met stappen die nodig zijn om tot oplossing van Gaza te komen. In zijn laatste briefing aan de Veiligheidsraad riep VN Coördinator Serry op tot een bestand van rond 5 jaar, waarin gewerkt kan worden aan de wederopbouw van Gaza, daadwerkelijke Palestijnse verzoening en het opheffen van de beperkingen op verkeer van personen en goederen uit Gaza.

Volgens de media zou Hamas Israël een langdurig bestand hebben aangeboden, in ruil voor opening van grenzen. Daarbij is een niet-ondertekende brief van Hamas uitgelekt waarin het de grenzen van 1967 accepteert. Voor de buitenwacht is moeilijk vast te stellen of deze brief daadwerkelijk afkomstig is van Hamas, en indien dat het geval is, in hoeverre het voltallige leiderschap van Hamas achter deze brief staat. Het leiderschap is immers verdeeld over de verzoening en voortzetting van

gewapend verzet. Het zou van belang zijn als het pad van onderhandelingen en vrede wordt bewandeld.

Ten slotte wordt in de media beweerd dat Israël en Hamas met tussenkomst van Qatar onderhandelen over wederopbouw van Gaza en een bestand. Op het moment van schrijven kan het kabinet de verschillende mediaberichten niet bevestigen of ontkennen.

Het kabinet is zeer bezorgd over de trage wederopbouw en het risico van een hernieuwde gewapende confrontatie. De cyclus van geweld en wederopbouw rond Gaza moet doorbroken worden. De afgelopen jaren hebben laten zien dat een nieuwe aanpak noodzakelijk is, waarbij de humanitaire crisis in Gaza een dwingende reden is om Gaza daarin een groot gewicht toe te kennen. Succesvolle wederopbouw, een geslaagde verzoening, geloofwaardige afspraken tussen de Palestijnse fracties en Israël over veiligheid en openen van de grenzen voor een heropleving van de economie van Gaza bieden de Palestijnen een perspectief voor de toekomst en dragen bij aan een klimaat waarin onderhandelingen over de twee-statenoplossing met Israël mogelijk zijn. Nederland draagt zoals bekend hier actief aan bij.

Sloop EU gefinancierde tijdelijke onderkomens in Issawiya

Het kabinet is, evenals de EU, zeer bezorgd over de vernieling van de door EU gefinancierde projecten begin maart in Issawiya. De EU ondersteunt uit humanitaire overwegingen lokale Palestijnse gemeenschappen in Oost-Jeruzalem en Area C, inclusief E1. De EU protesteert consequent tegen de sloop van gebouwen die uit humanitaire overwegingen neergezet zijn. Zie ook de antwoorden van 27 februari jl. op vragen gesteld door de leden Van der Staaij en Voordewind (Aanhangsel Handelingen II 2014/15, nr. 1491).

De Minister van Buitenlandse Zaken,
A.G. Koenders